

Baksay Gergely – Palotai Dániel – Szalai Ákos

Valóban szükség van tükörre, csak ne legyen görbe

Az MNB régóta hangsúlyozza, hogy Magyarországon versenyképességi fordulatra van szükség. Amikor e cikk szerzői a WEF versenyképességi rangsorát elemezték, akkor Palócz Éva és Vakhal Péter vélekedésével szemben nem a valóság megszépítése, hanem ellenkezőleg, a minél reálisabb helyzetkép feltárása lebegett a szemük előtt. Ennek érdekében jeleztük, hogy egyes területeken a WEF által közölnél objektívebb mutatókat lehet találni, amit továbbra is fenntartunk, illetve a Kopint-Tárki szerzőinek válasza alapján megerősítettnek látunk. Mindazonáltal nem kérdőjelezzük meg a WEF felmérés azon értékeit, amelyek elsősorban a figyelembe vett mutatók széles köréből származnak, és még kevésbé kívántuk azt állítani, hogy Magyarország versenyképessége minden területen megfelelő lenne.

Palócz Éva és Vakhal Péter, a World Economic Forum (WEF) versenyképességi felmérést Magyarországon végző Kopint-Tárki intézet munkatársai [április 21-én reagáltak](#) a WEF Global Competitiveness Report (GCR) nevű versenyképességi rangsorának egyes eredményeit és szubjektív megközelítését tárgyaló [elemzésünkre](#). Jelen cikkünkben e válaszra kívánunk reflektálni.

Mindenekelőtt kifejeznénk, hogy örömmel vesszük, hogy szakmai diskurzus alakul ki a WEF versenyképességi jelentésének módszertanáról és az eredmények értelmezéséről, ezekről ugyanis megítélésünk szerint mindeddig aránytalanul kevés szó esett a magyar gazdasági sajtóban. Az eredmények közzétételénél és "névértéken való" elfogadásánál ugyanis hasznosabb tanulságokat szolgáltatathat azok alaposabb megismerése.

Az alábbiakban szeretnénk különválasztani két témakört: egyfelől Magyarország versenyképességének megítélését, másrészt a WEF jelentésének módszertanát. Ezek szétválasztása talán megelőz egyes félreértéseket.

1. Magyarország versenyképessége

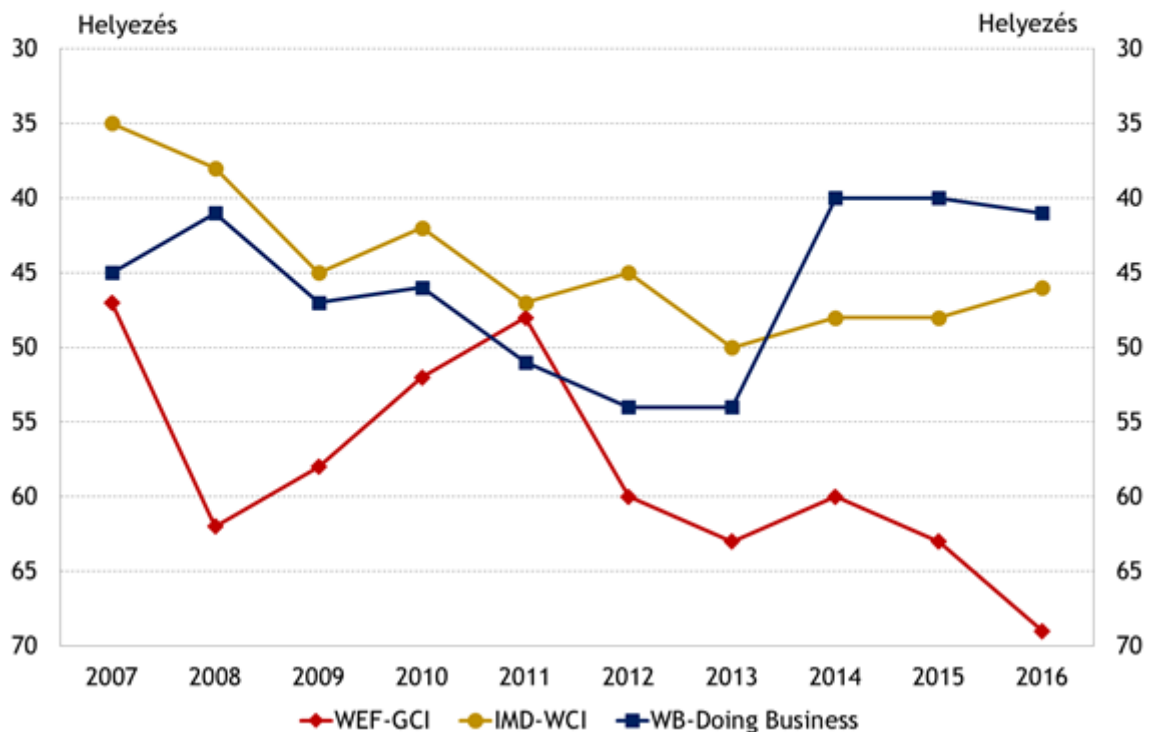
Abban egyetértés van közöttünk és a Kopint-Tárki szakértői között, hogy Magyarország versenyképessége nem megfelelő, amire az MNB már korábban is felhívta a figyelmet. A megelőző cikkünk kiindulópontja, amint annak összefoglalójában is szerepel, hogy *"...Magyarország versenyképessége számos területen további javításra szorul, és a hosszú távú sikeres gazdasági felzárkózás versenyképességi reformokat igényel."* Ez nemcsak a szerzők álláspontja, hanem az MNB intézményileg is felhívta a figyelmet a versenyképességi fordulat szükségességére a 2016 elején megjelent "Versenyképesség és növekedés" című [tanulmánykötettel](#). E könyvben nem pusztán a sikeresen felzárkózó országok tapasztalata és Magyarország gazdaságpolitikája került összevetésre, hanem többre is vállalkozva, több területen összesen mintegy 50 olyan reformjavaslatot tett, amely javíthatja Magyarország versenyképességét és növekedési potenciálját.

A versenyképességi fordulat szükségességét más jelentések is jelzik, ahogyan az is látható, hogy

Magyarország potenciális gazdasági növekedési üteme tovább erősíthető a fenntartható felzárkózás biztosítása érdekében. A szóban forgó WEF felmérésben Magyarország 138 ország között a 69. helyen végzett, ami jelentősen elmarad Csehország és Lengyelország pozíciójától, és 4 hellyel van Szlovákia mögött. Hasonló eredményt tükröz az IMD rangsorában 61 ország között elfoglalt 46. hely, igaz itt felülreprezentáltak a fejlett országok (továbbá Magyarország az utolsó felmérésben két helyet javított). Kedvezőbb a Világbank Doing Business felmérése, ami a 41. helyre teszi Magyarországot a vizsgált 190 országból a cégalapítás és -működtetés körülményeit illetően. Egyetértünk azzal, hogy a Kopint-Tárki szerzői által is idézett adatok alapján még sokat kell tenni, ha Magyarország ismételten a régió leggyorsabban növekvő gazdaságává kíván válni. (Mindazonáltal, ha a válság utáni magyar gazdasági növekedést régiós kontextusba kívánjuk helyezni, akkor érdemes összehasonlítani azt is, hogy milyen volt a kiinduló helyzet az egyes országokban a költségvetési mozgástér, valamint a magán és az állami szektor eladósodását illetően, továbbá hogyan viszonyult a válság utáni növekedés a válság előttihez.) Sajnálatos, hogy a [kutatások](#) szerint az Európai Strukturális és Beruházási Alapokból származó támogatások nagymértékű felhasználása [sem járult hozzá](#) korábban a potenciális gazdasági növekedés javításához. Bízunk benne, hogy az aktuális uniós támogatási keretek felhasználása e szempontból eredményesebb lesz.

A versenyképességi rangsorok mindegyike jelzi, hogy számos területen előrelépésre van szükség, de a legismertebb három rangsorból kettőben már megtört a korábbi kedvezőtlen tendencia (1. ábra). A helyezések (relatív pozíció) bár közvetlenül nem összevethetőek, de a trendek igen.

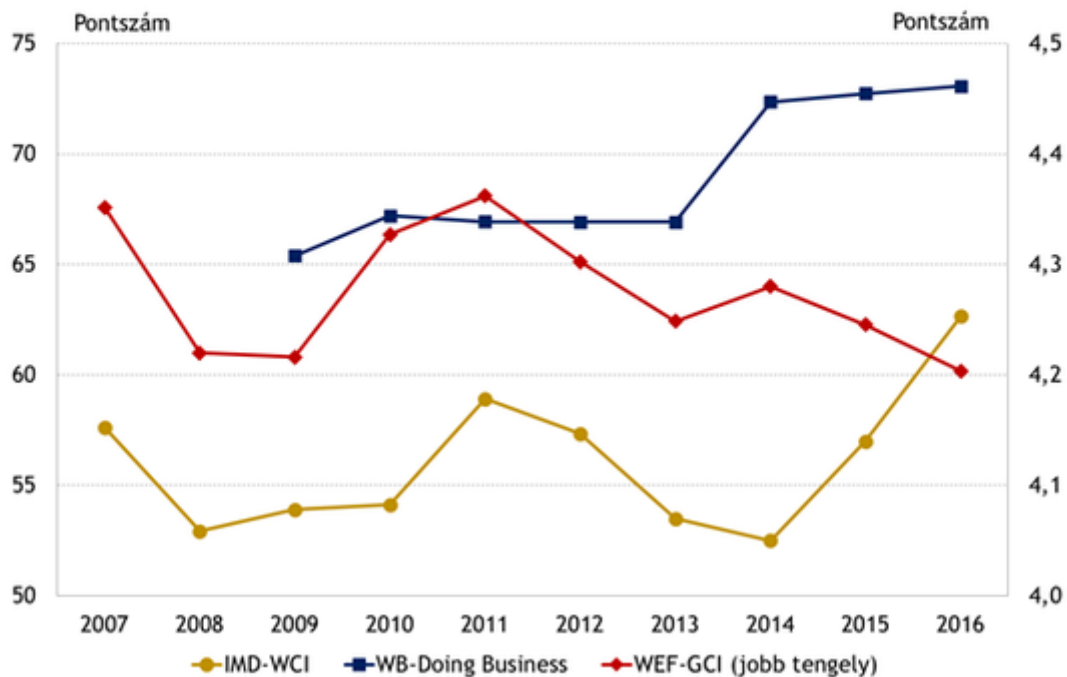
1. ábra: Magyarország helyezéseinek alakulása a három legismertebb versenyképességi rangsorban

Forrás: WEF, IMD, WB. Saját szerkesztés.
 Megjegyzés: A három intézet által készített helyezések (relatív pozíciók) közvetlenül nehezen összehasonlíthatók, az országcsoportok eltérő számossága miatt. A helyezések összevethetőségét az is korlátozhatja, hogy az egyes rangsorok módszertana évről évre is változhat. A WEF 138, az IMD 61, a Világbank 190 országot vizsgál.

A versenyképességi kompozit pontszámok (abszolút pozíció) alakulását megvizsgálva hasonló tendenciák azonosíthatók Magyarország versenyképességének alakulása terén, mint a helyezések tekintetében. Míg a WEF megítélése szerint hazánk versenyképessége évek óta csökken, addig a Világbank és az IMD által számszerűsített pozícióink ezzel ellentétes folyamatot mutat (2. ábra).

2. ábra: Magyarország pontszámainak idősoros alakulása a három legismertebb versenyképességi rangsorban

Forrás: WEF, IMD, WB. Saját szerkesztés.

A magyar versenyképesség javításához azonban nem elég a rangsorok által bemutatott összkép értékelése, hanem a problémák részleteit kell azonosítani, és e célra a WEF egyes részeredményei megítélésünk szerint nem alkalmasak. Örülünk, hogy egyetértés látszik a Kopint-Tárki szakértőivel abban is, hogy a külföldi tőke magyarországi jelenlétét alul, a terrorizmus üzleti költségeit pedig felülbecsülte a felmérés. Nem kívánjuk az előzőleg említett példákat elismételni, de ismét felhívánk a figyelmet további olyan meglepő eredményekre, hogy a bankok stabilitását illetően Magyarország a felmérés szerint 114. a 138 országból, vagy az értékpapírok adásvételének szabályozása terén a 133., ami nyilvánvalóan torzítást tükröz.

2. A WEF módszertanával kapcsolatos kulcskérdés

A WEF felmérés érdeme, hogy a versenyképesség valamennyi lényeges dimenzióját tartalmazza. Az érintett területek egy része statisztikával mérhető, más intézményi, minőségi mutatók azonban kevésbé.

A WEF módszertanát illetően arra kívántunk rávilágítani, hogy annak túlnyomó része megkérdőjezhető felmérésen nyugszik, ami szubjektív ítéleteken alapulhat. Abban egyetértünk Palócz Évával és Vakhal Péterrel, hogy a vállaltvezetők véleménye fontos, amit a megelőző elemzésünk is elismer: *"A vállaltvezetők véleménye számos esetben indokolható lehet, mivel beruházási döntéseikkel irányítják, és egyéb csatornákon keresztül is aktívan alakítják a magángazdaságot"*. Úgy láttuk azonban, hogy mindeddig a szakmai közvéleményben sem volt nyilvánvaló, hogy a WEF rangsor jelentős részben kérdőíves felmérésen alapul, és csak másodsorban támaszkodik statisztikai adatokra. Sőt,

olyan helyeken is felmérést használ a WEF, amelyre nézve megbízhatóbb statisztikai adatok is elérhetőek.

3. Alternatív adatforrások

Abban egybecseng a két cikk mondanivalója, hogy "...egyetlen felmérés eredményeit...sem szabad egyedül hitelesnek ítélni". A WEF által is lefedett területekkel szakosított intézmények, adatgyűjtések is foglalkoznak. Ezek egy része támaszkodik a WEF versenyképességi jelentésére, mások ehelyett saját felmérést, vagy további szervezetek által gyűjtött statisztikai forrásokat alkalmaznak. Az alábbiakban kiemelünk néhány olyan forrást, amelyek részletes és összemérhető adatokkal szolgálnak az egyes területeken. Ezek az alternatív mutatók nem azért figyelemre méltóak, mert jobb vagy rosszabb képet szolgáltatnak a WEF által bemutatott helyzetről, hanem mert a szubjektív felméréssel összevethető részletesebb, tényszerű statisztikákat tartalmaznak.

Az állami működést ismereteink szerint legrészletesebben a Világbank által készített "Worldwide Government Indicators" (WGI) monitorozza. A WGI kitér a kormányzat hatékonyságára, elszámoltathatóságára, stabilitására, a szabályozói minőségre, a törvény betartására és a korrupcióra is. A Világbank a vizsgált 209 országból a 67. helyre teszi Magyarországot, ami régiós összehasonlításban nem számít kedvező eredménynek, de összességében számottevően pozitívabb, mint a WEF által megjelölt 114. hely (138 országból). Ezen felül az OECD, az EBRD, és a cikkekben már hivatkozott Heritage Foundation is készít jól összemérhető állami versenyképességet mérő mutatókat.

Az oktatással kapcsolatban például a PISA, a TIMSS és a PIRLS felmérés eredményei mutatnak objektív és nemzetközileg összehasonlítható eredményeket. Ezek közül a PISA-ban kedvezőtlen a magyar diákok teljesítménye, ugyanakkor a TIMSS szerint Magyarország a régió élvonalában helyezkedik el. További objektív mutatók bevonhatók az ENSZ-UNESCO, az OECD és a Világbank adatbázisaiból, vagy akár az IMD versenyképességi rangsorából.

A vállalati versenyképesség felmérésére a legelterjedtebb és legobjektívebb a Világbank Doing Business felmérése, amelyben Magyarország 190 ország közül a 41., de ezen belül regionálisan le van maradva. A Heritage Foundation Index of Economic Freedom című kiadványa és az IMD adatbázisa a privát szektor átfogó versenyképességével foglalkoznak. A vállalati versenyképesség értelemszerűen szorosan korrelál a gazdasági teljesítménnyel, ezért e területen kézenfekvő a makrogazdasági, vagy ágazati statisztikák alkalmazása is.

Az innováció területén az Eurostat, az OECD, vagy a Világbank adatbázisában számos indikátor áll rendelkezésre (a K+F ráfordítás mellett például a bejegyzett szabadalmak és védjegyek száma). Az egyedi témaköröket lefedő mutatószámokon felül komplex, az innovációs aktivitást átfogóan elemző riportok is elérhetőek, erre példa az Európai Bizottság Innovation Union Scoreboard évenként megjelenő elemzése, valamint a Bloomberg Innovációs Indexe. Utóbbi többek között a Nemzetközi Valutaalaptól, a Világbanktól és az OECD-től származó, szintén jól mérhető,

objektív statisztikai adatok alapján értékeli az innovációs teljesítményt. A Bloombergnél Magyarország a 27. a 78 rangsorolt ország között 2017-ben, az elmúlt 2 évben pedig hazánk relatív pozíciója javult a mutatóban.

4. Összegzés

Álláspontunk összességében változatlan: egyértelműen javítandó Magyarország versenyképessége, de ehhez minden területen a legpontosabb helyzetkép szükséges. A problémák feltárásához egyszerre van szükség a statisztikai adatok és a szubjektív vélemények kiegyensúlyozott és módszertanilag megfelelő bemutatására, melyeket az értelmezés során azonban érdemes különválasztani, illetve területenként közülük a legmegfelelőbbet kiválasztani. Bár a WEF a releváns dimenziók széles körét lefedi, ugyanakkor számos területen elérhető objektívebb és részletesebb források, amelyekre támaszkodva megítélésünk szerint hitelesebb képet lehet kapni az országok közötti versenyképességről. Mindemellett üdvözljük, ha minél mélyrehatóbb párbeszéd alakul ki a versenyképességi rangsorok, valamint azok módszertanának értékeléséről, ami szükséges előfeltétele a helyzetértékelésnek és a hazánk tartós felzárkózását elősegítő versenyképességi reformok további kivitelezésének.

„Szerkesztett formában megjelent a Portfolio.hu oldalon 2017. május 8-án.”